

הזקנים ופני הקודש. ומקום ישיבת הרב אב"ד
עיין בסי' צ"ד מ"ב סקי"א ומש"כ שם בעזה"י.

ענין חזקה

קנין וחזקה על מקומות ביהכ"נ, ואם
הרחיבו והוסיפו מקומות

בבית

יד. מ"ב סק"י: כתב המג"א אם היה הפתח
בצר אחר וחרב הביהכ"נ ורצו לעשות הפתח
כדינו אין האחרים יכולים למחות אע"פ שמשנים
סדר הישיבה וכו', אמנם באותו היכל ביהכ"נ
וביהמד"ר העומד קיים, מי⁵⁸ שקנה מקום הרי
יש לו חזקה ואף קנין, ומורישו לבנו אף⁵⁹ שבנו
אינו ראוי לשבת על מקום מכובד כזה. וכן
יש⁶⁰ לו הצדקה בטענה שלא להוסיף ספסלים
ומקומות אם מצירים לו הדרך לבוא למקומו
או מרבים לו הדרך, או שמתרחק עקב כך
מהמזרח וכדו'.

אך אם החריבו את ביהכ"נ או ערכו בו
שיפוצים והגדילו שטחו והוסיפו מקומות ועי"ז
נתרחק מקומו מהמזרח וכדו', מצינו פלוגתא⁶¹
בפוסקים אם יש לו חזקה על ההיכל החדש,
ועקב ריבוי הדיעות והפרטים כזה יש לעשות
שאלת חכם.

מיקומו של הארון קודש, ועליה אליו
במדרגות

טו. מ"ב סקי"א: וכונין היכל זה (ארון הקודש)
ברוח שמתפללים כנגדו וכו'. ולכתחילה⁶² צריך
להעמיד הארון קודש באמצע כותל מזרח, וכשיש
צורך⁶³ אפשר להעמידו בצדדי כותל המזרח,
ובשעת הדחק⁶⁴ שאי אפשר בשום אופן להעמידו
בכותל מזרח ניתן להעמידו גם בשאר כתלי
ביהכ"נ, וכיוון התפילה ישאר⁶⁵ לעבר כותל
מזרח שהוא לעבר ירושלים ולא לעבר הארון
קודש.

ויש⁶⁶ נוהגין לעשות ג' מדרגות לפני הארון
קודש, וכן נמצא בבתי כנסת עתיקים, ויש⁶⁷
טעם ושורש לעשות דווקא ג' מדרגות, זכר
לדוכן שהיה במקדש שעליו עלו הכהנים לברך
את ישראל שהיה בה ג' מדרגות כדאיתא במס'
מדות (ב' ו'), אך בביהכ"נ קטן שאין רוצים
לגזול מקומות ישיבה אפשר⁶⁸ להסתפק במעלה
אחת זכר לדוכן. הנ"ל, וביותר קטן אין צריך
כלל מעלה, וכמו שמצינו⁶⁹ בהרבה בתי כנסת
עתיקים שלא היו כלל מעלה לפני הארון קודש.
ובענין ארון קודש תלוי על ווים או מחובר
בברגים - עיין מה שנכתוב בעזה"י בסי' מ'.

או"ח סי' כ"ח. 58. עיין שו"ע חו"מ סי' קס"ב סעי' ז' ובנו"כ שם. 59. כה"ח סקמ"ח בשם תשובת
הרא"ש, וע"ע פרטי דינים בשדי חמד אס"ד מערכת ביהכ"נ אות מ"ז. 60. עיין שו"ע חו"מ שם ובסי'
קע"א סעי' א'. 61. ראשוני החולקים בזה ה"ה נתיבות המשפט סי' קס"ב וסי' קצ"ב סק"ו ושו"ת
חת"ס חאו"ח סי' כ"ו וכ"ט, וע"ע שו"ת מהרש"ם ח"א סי' ל"ה וח"ו סי' ט"ז, שו"ת בית יצחק חאו"ח סי'
כ"ב, שו"ת כוכב מיעקב סי' כ"ה, שו"ת מנח"י ח"ט סי' קנ"ד, שו"ת צי"א ח"ה סי' ד'. 62. כמו שמתבאר
מדברי הפוסקים המובאים לקמן סי' קנ"ב אות י' שדנו לענין לנתן ארון קודש כדי להעמידו באמצע
כותל מזרח כשהרחיבו את כותל מזרח מצד אחד, משמע שיש קפידא בזה. 63. עיין משנת יוסף סי'
כ"ב אות ג' דארוה"ק באמצע כותל מזרח הידורא הוא ולא לעיכובא. 64. הנה בשו"ת שואל ומשיב
מהדו"ג ח"א סי' קפ"ב כותב דברים חריפים בענין להניח הארון קודש בכותל דרומי או צפוני "גם נותנים
יד לפושעים שמשנים" וכו', ובשו"ת משיב דבר סי' י' ושו"ת האלף לך שלמה סי' מ"ח שאין לעשות כן
אף במטרה להרבות עי"ז מקומות ישיבה בביהכ"נ. אך מצינו שעשו כן בשעהד"ח, עיין שדי חמד אס"ד
מערכת ביהכ"נ אות מ"ב, וכן בביה"ל ד"ה שהוא ברוח. 65. ואף שבביה"ל הכא מסתפק בזה, בסי' צ"ד
סק"ט כתב המשנ"ב בפשיטות דמתפלל לצד מזרח ולא לעבר הארוה"ק. 66. שו"ת מהרי"ץ דושינסקיא
ח"א סי' י"ד שכן ראה בביהכ"נ אלטניי שוהל שבפראג (שלדברי שו"ת מכתב סופר ח"ב סי' א' נבנה זמן
מועט אחר חורבן ביהמ"ק השני). 67. משנת יוסף סי' כ"ב, וע"ע לעיל סי' קכ"ח אות ל"א. 68. שם.
69. שם, וכגון בתי הכנסת העתיקים בצפת ת"ו.